

Suomen ihmeellisin kaupunki

Iisalmen kaupunkistrategia 2035

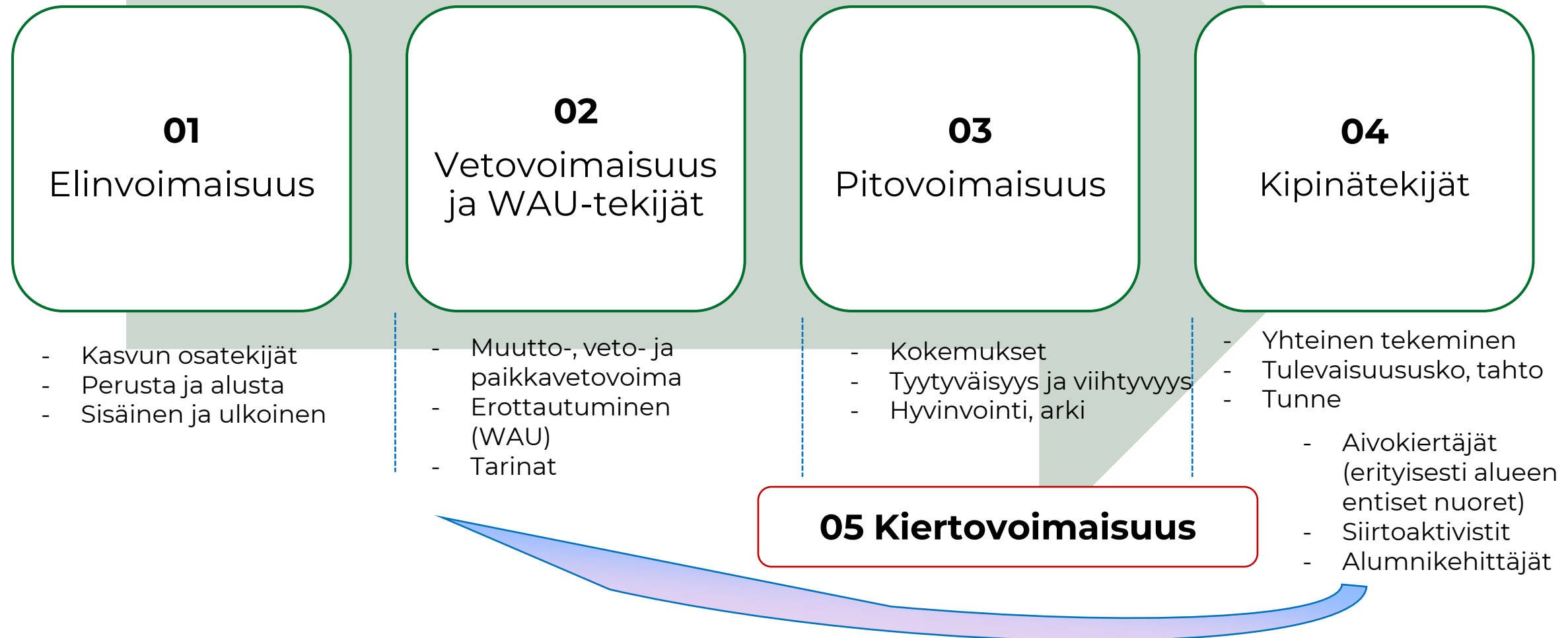

Kaupunginhallitus xx.xx.2025
Kaupunginvaltuusto xx.xx.2025

Taustaa

Kehittyvän kaupungin kehikko

Taustatyön vaiheet ja aikataulu

OSALLISTAVA TYÖSKENTELY

RAPORTOINTI

TYÖN OHJAUS JA
TAUSTATYÖ

AVAINTOIMIJOIDEN
HAASTATTELUT

TOIMINTAYMPÄRISTÖN
ANALYYSI

Johtopäätökset ja suositukset sekä
koonti työvaiheiden tuloksista

ALOITUSPALAVERI

KYSELY

TULEVAISUUSPÄIVÄ

FOKUSRYHMÄHAASTAT
TELUT

TULOSTEN
ESITTELY

TILANNEKUVA

Huhtikuu

Toukokuu

Kesäkuu

TYÖNOHJAUS JA VALMISTELEVAT KOKOUKSET KOKO PROSESSIN AJAN

Työvaiheita ja aikataulua tarkennetaan työn käynnistyttyä ja työn edetessä

Johtopäätökset

1. Aiemman **strategian linjat ovat pääosin oikeansuuntaiset** – sisältä vaatii päivittämistä ja toimeenpano vaatii parannusta. Kaupungilla on useita onnistumisia, kuten talouden hallinta, yhteistyörakenteiden vahvistaminen sekä liikunta- ja kulttuuripalveluiden kehittäminen. Strategian jalkautus ja konkretia eivät aina kohtaa arjen tekemistä.
2. Iisalmen vahvuutena on vakiintunut teollinen pohja ja yritysystävällinen ilmapiiri, mutta elinvoiman ylläpito ja kasvu eivät perustu vain suuryrityksiin. Iisalmen tulee tehdä strateginen valinta **tukea ketterästi pienyrittäjyyttä, osaajien kiinnittymistä alueelle ja vihreää siirtymää**, sillä nämä kolme elementtiä yhdessä muodostavat kestävä pohjan alueen uudistuvalla elinvoimalla. Tätä ei tapahdu itsestään – se vaatii kaupungilta aktiivista otetta, koordinaatiota ja kokeiluvalmiutta.
3. Työvoima- ja osaajapula on yhä kriittinen haaste, johon ei ole vielä löydetty tehokkaita ratkaisuja. **Osaavan työvoiman saatavuus** sekä korkeakoulutuksen niukkuus ovat edelleen vahvasti esillä kehityskohteina. Kansainvälistyminen ja työperäinen maahanmuutto tunnistetaan, mutta kotouttamisen rakenteet ja arjen sujuvuus ovat vielä vajaita.
4. **Nuorten ja perheiden tulee olla strategian ytimessä**. Nuorten syrjäytymisriski, mielenterveysongelmat ja tuen riittämättömyys nousevat esiin. Samalla koulutukseen, kulttuuriin ja harrastuksiin panostaminen voisi toimia vetovoimatekijänä.
5. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden rakenteet ovat paikoitellen hyvin vakiintuneita ja paikoin heikkoja. Esiin nousee yksinäisyyttä, järjestöjen kuormitusta ja osallistamisen ohuutta. Kolmas sektori kaipaa tukea, ja **yhteisöllisyyttä ei synny ilman kaupungin roolia kokoajana**. asiat konkretisoituvat tiloihin ja tapahtumiin.
6. Kaupungilla on **piilevää potentiaalia**, jota ei hyödynnetä täysimääräisesti. Luonto, tunnetut yritykset, oppilaitokset ja turvallinen arki ovat vetovoimatekijöitä, mutta niitä ei onnistuta kiteyttämään houkuttelevaksi kokonaisuudeksi. Strateginen viestintä on aktiivista, mutta ei vielä kaikkia yhdistävää..

Mitkä trendit vaikuttavat kaikkiin kaupunkeihin?

Nousussa:

- **Varautumisen**, valmiuden ja **turvallisuuden** teema – turvallisuus ja toimintavarmuus kaikessa. Kuntiin vaikuttaa muutokset sekä ulkoisessa geopoliittisessa turvallisuudessa että sisäisessä arjen turvallisuudessa.
- **Puhdas siirtymä**, energiatuotanto (tuulivoima, aurinko, vety) ja **investoinnit** – nyt tehdään päätöksiä miljardeista, mikä on vastaanottavaisuus ja kipinätekijät näiden suhteen?
- **Kansainvälistyminen**. Mikä on kansainvälisen työvoiman veto- ja pitovoima? Kansainvälinen muutto on ainoa väestökehityksen osatekijä, jolla voidaan muuttaa väestökasvun suunta – jos niin halutaan.

Pysymässä:

- Väestörakenteen muutokset ja niiden paineet palveluille, **harmaa siirtymä** ja syntyvyyden romahdus. (huom. Investoinneilla lisääikaa väestökatoon)
- Elinvoiman rakenteelliset tekijät: erityisesti **saavutettavuus** sekä **osaamisen ja koulutuksen rakenteet**. Oppilaitokset keskeisessä roolissa, miten vahvistetaan yritysten ja oppilaitosten käytännönläheistä yhteistyötä?
- Elinkeinoelämän monipuolistaminen ja resilienssi. Miten löydetään **kasvu- ja muutoshalukkaat** yritykset?

Mikä strategiassa toiminut hyvin?

Jory

- » **Selkeä ja kiteytetty kokonaisuus** – kolme ydinteemaa ja selkeät päälinjaukset (vetovoima, elinvoima, kaupunkiympäristö/sivistys).
- » **Teemat toimivat viestinnässä** – keskeiset teemat on muotoiltu toimiviksi ”iskulauseiksi”.
- » **Strategia ohjaa päätöksentekoa** – sitä käytetään päätösten perusteluissa; seuranta ja strategisten vaikutusten arviointi ovat vakiintuneita osia prosessia.
- » **Kokonaisuus toimii** – strategia koetaan kokonaisuutena toimivaksi.

Valtuusto

Toimiva ja turvallinen ympäristö on strategian vahvin ydin. ”Toimivan ja turvallisen ympäristön rakentaminen” koetaan selkeänä ja tärkeänä suunnanantajana.

Kestävä kuntatalous on kivijalka. Taloutta on hoidettu hyvin ja siihen nojaaminen nähdään jatkossakin onnistumisen edellytyksenä. Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen nähdään talouden kanssa käsi kädessä.

Tulevaisuuteen suuntaava, joustava ja tavoitteellinen strategia. Suunta eteenpäin, sitoutuminen strategiaan ja valmius uudistua korostuvat. Monitoimijainen valmistelutapa huomataan positiivisena.

Brändi ja viestintä toimivat – ”Ihmeellinen lisämi” säilytettävä ja jalostettava. Teemat toimivat markkinoinnissa; parhaiden asioiden korostamista toivotaan. ”Seutukaupunki”-termin sijaan voi harkita luontevampaa kieltä (esim. ”pikkukaupunki”).

Onko jotain uutta, jota pitää nostaa strategiaan?

Jory

- » **Älykäs ja ennakoiva sopeutuminen** - nostetaan strategian periaatteeksi: muutoksiin varaudutaan etukäteen ja päätöksiä tehdään sopeutumista tukevilla malleilla (mm. selkeät valinnat ja keinovalikoima).
- » **Palvelutasojattelu** - määritellään yli toimialojen palvelulupaukset ja -tasot sekä niiden priorisointi, jotta resurssit kohdentuvat läpinäkyvästi ja vaikuttavasti.
- » **Kansainvälisyys näkyväksi ja arkeen** - vahvistetaan avoimuutta ja uteliaisuutta maailmalle: tuodaan kansainvälisyys osaksi asukkaiden, yritysten ja koulutuksen arkea – ei vain hankkeissa, vaan pysyvänä toimintatapana.

Valtuusto

Konkretia ja käytäntöön vieminen. Karsitaan sanahelinä ja tehdään tavoitteista kansantajuisia, mitattavia ja päätöksissä käytettäviä. Määritellään konkreettiset toimet, vastuut ja mittarit – strategia ei saa jäädä sanoiksi.

Lapset ja nuoret strategian ytimeen. Nostetaan lasten ja nuorten hyvinvointi, arjen turvallisuus ja työllisyys selkeiksi painopisteiksi (esim. nuorisotyöttömyyden selkeä tavoitetaso). Huomio myös lapsiperheet ja nuoret aikuiset.

Palveluekosysteemi kuntoon. Kehitetään vanhusten palveluasumista ja hiotaan kaupungin–hyvinvointialueen rajapinnat sekä aukkojen paikkaus. Tiivistetään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa; mahdollistetaan myös yhteisöllinen asuminen.

Kulttuuri ja tapahtumat kilpailutekijäksi. Tehdään laajasta tapahtuma- ja kulttuuritarjonnasta erottautumisen kärki (myös marginaaligenret ja urheilut). Kytetään tämä elinvoimaan ja markkinointiin, jotta näkyvyys kasvaa.

Mitä päivitettävää strategiassa olisi?

Jory

- » **Vastuullisuus ja hyvä hallinto näkyväksi strategiaan** - talous, sisäinen valvonta ja riskienhallinta on syytä kytkeä selkeästi strategiaan, jotta myös hallinnolliset päätökset on helpompi perustella strategisina valintoina.
- » **Tekoäly ja digitaalisuus läpileikkaavaksi – tarvitaan tiekartta** - digi ja AI nostetaan koko kaupunkiorganisaatiota läpileikkaavaksi teemaksi sekä laaditaan konkreettinen ”kartta” kyvykkyyksistä, prioriteeteista ja käyttökohteista.
- » **Tavoitteiden konkretisointi** - päälinjausten alle tarkemmat, mitattavat tavoitteet ja toimenpiteet (kuka tekee, millä resursseilla, millä mittarilla).
- » **Viisas/ennakoiva sopeutuminen väestö- ja toimintaympäristömuutoksiin** - pelkän väestönkasvun toivomisen sijaan suunnataan kohti realistista, dataan nojaavaa sopeutumista (esim. palvelutasoajattelu, tilaratkaisut, priorisointi).

Valtuusto

- » **Vastuullisuus & vihreä siirtymä läpileikkaavaksi.** Talouden rinnalle sosiaalinen ja ympäristöllinen kestävyys; panostus energiaan (aurinko/tuuli/bio). Digitalisaatio tuottavuuden välineenä – ei digiä digin vuoksi.
- » **Realistinen sopeutuminen & pitovoima-** Hyväksytään väestön väheneminen ja niukkenevat resurssit, keskitytään pitovoimaan. Valmius luopua vanhasta (esim. tyhjien rakennusten purku). Vanhusten palveluasumista kehitetään.
- » **Työllisyys, koulutus & nuoret.** Työllisyyden vahvistaminen ja koulutuksen monipuolistaminen. Lapset ja nuoret strategian ytimeen selkein tavoittein (esim. nuorisotyöttömyyden taso).
- » **Konkretia & mittaroitavuus.** Pilkotaan strategia mitattaviksi, päätöksissä käytettäviksi tavoitteiksi ja aikatauluiksi; pääkuva havainnollisemmaksi. Päivitetään myös kaupungin-hyvinvointialueen rajapinnat ja ”yhteiset asiakkaat”.

Onko strategiassa jotakin poistettavaa?

Jory

- » **Tiivistäminen toimialatasolla** – jokainen toimiala kiteyttää omat tavoitteensa esim. kolmeen ydinkohtaan; muu poistetaan tai siirretään toimeenpideohjelmiin.
- » **Jargonin karsinta** – “tiedolla johtaminen” -termin poisto tai korvaaminen täsmällisillä kuvauksilla (datan lähteet, vastuut, mittarit, rytmi).
- » **Selkeyden varmistus** – poistetaan päällekkäiset kirjaukset ja yleistykset, jotta strategia pysyy lyhyenä ja ymmärrettävänä.

Valtuusto

- » **Väestönkasvun tavoite pois** - korvataan realistisemmalla linjalla (pitovoima, sopeutuminen, resurssiviisaus), jotta strategia vastaa tilanteeseen eikä lupaa liikaa.
- » **Ylisanojen karsiminen** - pois vaikeaselkoiset ja/tai monitulkintaiset ilmaukset ja superlatiivit; teksti selkokieliiseksi.
- » **Brändi ja kampanjat tukirooliin**; strategian tavoitteet ja suunta ovat pääroolissa, toimenpiteet ohjelmatasolle.

Strategialuonnos

- Suomen ihmeellisin kaupunki Iisalmi! -

VISIO 2035

Suomen vetovoimaisin seutukaupunki

Strategiset ohjelmat

Vastuullisuus

Digikyvykyys

INSPIROIVA
IISALMI

IHANA
IISALMI

IHMEIDEN
IISALMI

Toiminta-ajatus

Huolehdimme asukkaidemme hyvinvoinnista ja vahvistamme koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa.

Toimintaperiaatteet

- ✓ Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla.
- ✓ Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä.
- ✓ Iisalmessa kaikki saavat onnistua.

Toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet

- Huolehdimme asukkaidemme hyvinvoinnista ja vahvistamme koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa
- Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla
- Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä
- Iisalmessa kaikki saavat onnistua

Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla

- Haemme uusia toimintatapoja ja menetelmiä
- Teemme rohkeita avauksia ja tekoja
- Olemme ketterä edelläkävijä ja reagoimme nopeasti
- Luomme uusia ratkaisuja
- Vaikutamme kansainvälisesti ja monipaikkaisesti

Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä

- Huolehdimme toisistamme, luonnosta ja ympäristöstä
- Huomioimme vastuullisuuden päätöksenteossa ja hallinnossa
- Turvaamme menestymisen edellytykset niin kaupungissa kuin maaseudulla

Iisalmessa kaikki saavat onnistua

- Autamme asukkaita, yrityksiä ja työntekijöitä onnistumaan
- Tuemme ihmisten ja kulttuurien moninaisuutta, ketään ei jätetä yksin
- Teemme yhdessä ihmeitä

Visio 2035 – Suomen vetovoimaisin seutukaupunki

- Iisalmi on kokoaan suurempi Ylä-Savon seutukeskus, joka houkuttelee osaajia, tukee yrittäjiä ja pitää huolta jokaisesta. Iisalmessa lapset ja nuoret kasvavat turvallisesti ja yhteisöllisyys kantaa arjessa.

Inspiroiva Iisalmi – strategiset tavoitteet

- Tarjoamme lapsille ja nuorille erinomaiset kasvuolosuhteet
- Vahvistamme yhteisöllisyyttä tukemalla kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä
- Kehitämme palveluita vuorovaikutuksessa käyttäjien kanssa huomioiden väestö- ja talouskehityksen sekä älykkään sopeutumisen
- Vahvistamme oppilaitosten työelämäyhteyksiä ja tuemme nuoria opiskelujen nivelvaiheissa tiiviillä yhteistyöllä
- Rakennamme saumatonta yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa
- Nostamme kulttuurin, liikunnan ja tapahtumat strategiseksi vetovoimatekijäksi

Inspiroiva Iisalmi – kärkitoimenpiteet ja mittarit

Tavoite	Toimenpideohjelma / kärkitoimenpide 2026-2029	Mittarit / Avaintulokset
Tarjoamme lapsille ja nuorille erinomaiset kasvuolosuhteet	Iisalmen harrastamisen malli	Jokaisella lapsella on vähintään yksi harrastus
Vahvistamme yhteisöllisyyttä tukemalla kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä	Järjestöyhteistyön toimenpideohjelma – Yhteisöllinen Iisalmi	Avustusta saaneiden järjestöjen määrä
Kehitämme palveluita vuorovaikutuksessa käyttäjien kanssa huomioiden väestö- ja talouskehityksen sekä älykkään sopeutumisen	Palveluverkon aktiivinen kehittäminen	Palvelujen käyttäjäkohtaiset kustannukset eivät nouse
Vahvistamme oppilaitosten työelämäyhteyksiä ja tuemme nuoria opiskelujen nivelvaiheissa tiiviillä yhteistyöllä	Ihmeiden polku – työllistämisen tehostaminen valmistuville opiskelijoille	Nuorisotyöttömyys laskee
Rakennamme saumatonta yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa	Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma	Sovimme hyvinvointialueen kanssa 5 yhteistä mittaria ja julkaisemme puolivuositaisen tilannekuvaraportin
Nostamme kulttuurin, liikunnan ja tapahtumat strategiseksi vetovoimatekijäksi	Elämäni kunnossa – kehittämisohjelma	Kävijämäärät vapaa-ajan palveluissa kasvavat

Ihana Iisalmi – strategiset tavoitteet

- Rakennamme esteettömän ja kutsuvan Iisalmen, jossa asuminen on monipuolista ja kohtuuhintaista, arjen palvelut ovat lähellä ja liikkuminen on sujuvaa
- Olemme nopea, ennakoiva ja yhteistyöhakuinen kumppani – takaamme sujuvat käsittelyprosessit
- Edistämme puhtaan siirtymän investointeja Ylä-Savon alueella
- Kehitämme aktiivisesti keskusta-alueen vetovoimaa ja saavutettavuutta
- Parannamme arjen turvallisuutta yhdessä kumppaneiden kanssa koko kaupungin alueella

Ihana Iisalmi – kärkitoimenpiteet ja mittarit

Tavoite	Toimenpideohjelma / kärkitoimenpide 2026-2029	Mittarit / Avaintulokset
Rakennamme esteettömän ja kutsuvan Iisalmen, jossa asuminen on monipuolista ja kohtuuhintaista	Asumisen kehittämisohjelma yhteistyössä Petterinkulman kanssa	Asumisen hinta säilyy kohtuullisena (€/m ² , €/m ² /kk) 15 minuutin kaupunki
Iisalmi on nopea, ennakoiva ja yhteistyöhakuinen kumppani – takaamme sujuvat käsittelyprosessit	Kaavoitus- ja lupaprosessien kehittäminen	Käsittelyajat lyhenevät Asiakastyytyväisyys nousee
Edistämme puhtaan siirtymän investointeja Ylä-Savon alueella	Kaavoitusohjelma puhtaan siirtymän investoinneille	Kaavoitettu pinta-ala Investoinnit €
Kehitämme aktiivisesti keskusta-alueen vetovoimaa ja saavutettavuutta	Elävä ja kutsuva keskusta-alue	Keskusta-alueen investoinnit asumiseen ja liiketoimintaan kasvavat / määrä valtuustokauden aikana

Ihmeiden Iisalmi – strategiset tavoitteet

- Olemme yrittäjäystävällinen kaupunki ja tarjoamme laadukkaita yritys- ja kehittämisspalvelut
- Vahvistamme yritysten toimintaympäristöä uusien innovaatioiden ja investointien synnyttämiseksi
- Teemme aktiivista yhteistyötä yritysten ja oppilaitosten kanssa kaupungin imagon sekä veto- ja pitovoiman parantamiseksi
- Teemme aktiivista edunvalvontaa Iisalmen ja Ylä-Savon elinvoiman eteen
- Parannamme alueen työllisyyttä ja kasvatamme kansainvälistymisen edellytyksiä

Ihmeiden Iisalmi – kärkitoimenpiteet ja mittarit

Tavoite	Toimenpideohjelma / kärkitoimenpide 2026-2029	Mittarit / Avaintulokset
Teemme aktiivista edunvalvontaa Iisalmen ja Ylä-Savon elinvoiman eteen	Ylä-Savon kehittämissuunnitelman toteuttaminen	Edunvalvontasuunnitelma, yhteistyötoimenpiteiden määrä
Vahvistamme yritysten toimintaympäristöä uusien innovaatioiden ja investointien synnyttämiseksi	Uusien investointien houkuttelu alueelle – Invest In Iisalmi	100M€ puhtaana siirtymän investointeja
Teemme aktiivista yhteistyötä yritysten ja oppilaitosten kanssa kaupungin imagon sekä veto- ja pitovoiman parantamiseksi	By Iisalmi –markkinointiyhteistyö	Yhteinen viesti ja imago Nettomuutto positiivinen
Parannamme alueen työllisyyttä ja kansainvälistymistä	Ylä-Savon työllisyysalueen ja kv-palveluiden kehittämisohjelma	Työllisyysaste nousee Työ- ja opiskeluperusteinen maahanmuutto kaksinkertaistuu v. 2024 tasosta

Vastuullinen Iisalmi – strategiset tavoitteet

- Hoidamme kaupungin taloutta, hankintoja ja omistajapolitiikkaa vastuullisesti ja älykkäästi sopeuttaen
- Olemme toiminnassamme hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä
- Kehitämme työnantajakuva, työhyvinvointia ja tuottavuutta aktiivisesti ja pitkäjänteisesti
- Arvioimme huolellisesti päätöksenteon vaikutukset

Vastuullinen Iisalmi – kärkitoimenpiteet ja mittarit

Tavoite	Toimenpideohjelma / kärkitoimenpide 2026-2029	Mittarit / Avaintulokset
Hoidamme kaupungin taloutta ja omistajapolitiikkaa vastuullisesti	Talouden tasapainotusohjelma	Tilikauden ylijäämä
Olemme toiminnassamme hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä	Ilmastosuunnitelma	Energiankulutus
Kehitämme työnantajakuva, työhyvinvointia ja tuottavuutta aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Henkilöstöohjelma	Henkilöstötyytyväisyys
Arvioimme päätöksenteon vaikutukset	Hyvä hallintotapa ja johtaminen	Vaikutusten arvioinnit käytössä

Digikyvykäs Iisalmi – strategiset tavoitteet

- Tunnistamme uusien teknologioiden mahdollisuudet ja hyödynnämme niitä aktiivisesti kaupungin kehittämistyössä
- Otamme käyttöön tuottavuutta kehittäviä uudistuksia
- Huolehdimme asiakkaiden mahdollisuuksista asioida ja osallistua monikanavaisesti

Vastuullinen Iisalmi – kärkitoimenpiteet ja mittarit

Tavoite	Toimenpideohjelma / kärkitoimenpide 2026-2029	Mittarit / Avaintulokset
Tunnistamme uusien teknologioiden mahdollisuudet ja hyödynnämme niitä aktiivisesti kaupungin kehittämistyössä	Digi-/AI-tiekartta	Toteutetut toimenpiteet toimialoittain
Huolehdimme asiakkaiden mahdollisuuksista asioida ja osallistua monikanavaisesti	Palveluiden kehittäminen ja digitalisointi	Digitaalisen asioinnin määrä / %-osuus

Strategiaa toteuttavat ohjelmat

- Ilmasto-ohjelma ja -suunnitelma
- Maapoliittinen ohjelma
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Konserniohje
- Hankintaohje
- Toimitilastrategia
- Sijoitussuunnitelma
- ...uudet toimenpideohjelmat?

Toteutus ja seuranta

- Strategia muuttuu teoiksi ja konkretiaksi talousarvion toimenpideohjelmissa
 - Strategiset tavoitteet voidaan pilkkoa osa-tavoitteiksi
 - Toimenpiteet voivat olla nopeita ja vaihtua vuosittain, päätavoite säilyy
- Strategian seuranta toimialoittain ja lopulta valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä

Lisätietoja

Elinkeinojohtaja Terho Savolainen, 040 630 5328

